Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

28.8.2026

Lakivaliokunta

lav@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto asiassa: HE 127/2026 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

Yleistä

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä HE 127/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan, että rikoslain vapauteen kohdistuvia rikoksia koskevassa 25 luvussa muutettaisiin 3 §:n ihmiskauppasäännöstä siten, että sijaissynnyttäjäksi saattaminen lisättäisiin pykälään yhdeksi teon tarkoitukseksi. Toiseksi lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi rangaistussäännös 3 d §, joka koskisi ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä. Kolmanneksi luvun 10 §:n oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että edellä mainittu uusi rangaistussäännös tulisi oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin. Lisäksi ehdotetaan rikoslain muuttamisen takia tarpeellisten muutosten tekemistä pakkokeinolakiin, poliisilakiin, oikeudenkäymiskaareen ja esitutkintalakiin.

Sisäministeriön lausunto asiassa

Sisäministeriö pitää hallituksen esityksen luonnoksessa esitettyjä muutoksia kannatettavina.

Kuten hallituksen esityksen luonnoksesta ilmenee, tiedossa ei ole Suomessa tapahtuneita ihmiskauppatapauksia, joissa olisi ollut kyse sijaissynnytyksen hyväksikäytöstä. Sisäministeriö yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn näkemykseen siitä, että sijaissynnytyksen hyväksikäyttöä tarkoittavien tapausten ilmeneminen Suomessa on kuitenkin tulevaisuudessa mahdollista. Sijaissynnyttäjäksi saattamisen lisääminen rikoslain 25 luvun ihmiskauppasäännöksen teon tarkoitusten luetteloon on perusteltua,

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Sisäministeriö PL 26 00023 Valtioneuvosto	 Kirkkokatu 12 Helsinki	 0295 480 171 +358 295 480 171	 09 160 44635 +358 9 160 44635	 kirjaamo.sm@govsec.fi www.intermin.fi

vaikkakin ihmiskauppasäännökseen nykyisellään sisältyvän muita ihmisarvoa loukkaavia olosuhteita koskevan tunnusmerkin voidaan katsoa kattavan sijaissynnytyksen hyväksikäytön esimerkiksi tilanteissa, joissa nainen pakotetaan tai harhautetaan toimimaan sijaissynnyttäjänä. On tärkeää, ettei ehdotuksen mukaisella muutoksella kriminalisoitaisi yleisesti kaikkia sijaissynnytysjärjestelyjä sellaisinaan, vaan ainoastaan niitä tapauksia, joissa myös ihmiskaupparikoksen muut osa-alueet täyttyvät. Jotta sijaissynnytystä koskevassa tilanteessa olisi kyse ihmiskaupasta, edellytettäisiin jonkin ihmiskauppasäännöksen 1 momentissa mainitun tekotavan käyttämistä ja jonkin momentissa mainitun keinon käyttämistä. On perusteltua, että rikoslain vapauteen kohdistuvia rikoksia koskevan luvun ihmiskauppasäännökseen ehdotetaan muutosta niin, että sijaissynnyttäjäksi saattaminen lisättäisiin yhdeksi teon tarkoitukseksi. Sijaissynnyttäjäksi saattamista koskevan tunnusmerkin lisääminen rikoslain 25 luvun 3 §:n 1. momentin teon tarkoitusten listaan on rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta perusteltu.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan on myös perusteltua, ettei minkään rikoslain 25 luvun 3§:n 1 momentissa mainitun keinon käyttämistä kuitenkaan edellytettäisi, jos sijaissynnyttäjäksi aiottu tai saatettu olisi alle 18-vuotias. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, ihmiskaupan kohteena olevan henkilön ei voida katsoa ryhtyvän sijaissynnyttäjäksi aidosti vapaaehtoisesti eikä alle 18-vuotiasta voida pitää ylipäätään kykeneväisenä muodostamaan vapaata tahtoa sijaissynnyttäjäksi ryhtymisestä.

Sisäministeriö pitää esitystä kannatettavana myös siltä osin, kun ehdotetaan rikoslain 25 lukuun lisättäväksi uusi 3 d §, jossa rangaistavaksi säädettäisiin ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö sekä tähän liittyvä rikoslain 25 luvun 10 §:n mukainen oikeushenkilön rangaistusvastuu. Esitettyjen ehdotusten avulla on mahdollista puuttua nykyistä tehokkaammin ihmiskaupparikosten tuottamaan taloudelliseen hyötyyn, minkä lisäksi myös rikosvastuun toteuttaminen on oletettavasti tehokkaampaa huomioiden myös oikeushenkilöt. Sisäministeriö toteaa kuitenkin, ettei kaikissa tilanteissa, joissa on kyse ihmiskaupparikoksesta, esiinny lisäksi uudessa kriminalisoinnissa tarkoitettua palvelun käyttöä. Onkin perusteltua, ettei ehdotettava uusi rangaistussäännös koskisi esimerkiksi tilanteita, joissa henkilö ostaa valmiin tuotteen esimerkiksi ruokakaupasta ja tuote on valmistettu ihmiskauppaa merkitsevissä työoloissa. Esitutkintaviranomaisen kannalta ehdotetun sääntelyn mukaisten rikosten tutkintaan liittynee jossain määrin näytöllistä epäselvyyttä esimerkiksi sen osalta, onko palvelun käyttäjä ollut missä määrin tietoinen ihmiskauppaan liittyvistä seikoista kulloisessakin tilanteessa.

Pakkokeinolakiin ja poliisilakiin on esityksessä ehdotettu televalvonnan ja peitellyn tiedonhankinnan edellytyksiin lisättäväksi ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö. Sisäministeriö pitää ehdotuksia erittäin kannatettavina sekä tarpeellisina. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että toimivaltaisilla esitutkintaviranomaisilla on asianmukaiset toimivaltuudet viranomaisille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Edellä mainitut uudistukset turvaavat näiden rikosten selvittämistä ja rikosseuraamusten täytäntöönpanoa. Muutokset edistävät rikosten tutkintaa ja täytäntöönpanevat ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annetun direktiivin muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin mukaisia velvoitteita.

Hallituksen esityksessä vaikutukset on arvioitu esitutkintaviranomaisten kohdalla vähäiseksi. Sisäministeriö toteaa ihmiskaupparikollisuuden olevan pitkälti piilorikollisuutta, joka ei helposti tule viranomaisten tietoon. Viranomaisten tietoon tulevien ihmiskaupparikosten määrien arviointiin liittyy epävarmuutta mikä koskee myös ehdotettavan uuden kriminalisoinnin kattamia ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttörikoksia. Ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttörikosten ilmituloon viranomaisille vaikuttaa keskeisesti erityisesti poliisin tekemä paljastava toiminta ja sen resursointi. Sijaissynnyttäjäksi saattamisen lisäämisen ihmiskaupan tarkoitukseksi ei arvioida juurikaan lisäävän käsiteltäväksi tulevia tapauksia esitutkinnassa eikä aiheuttavan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia esitutkintaviranomaisille. Vaikka käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen vaikutukset esitutkintaviranomaisille on arvioitu esityksessä vähäisiksi, sisäministeriö nostaa esille sen seikan, että nämä vaikutukset yhdessä aiempien ja tulevien lakiuudistusten myötä kumuloituvat, minkä takia on tarpeen huomioida esitutkintaviranomaisten resurssien varmistaminen myös tulevaisuudessa esitutkintaviranomaisille säädettyjen vastuiden ja velvoitteiden toteuttamiseksi tehokkaasti myös jatkossa. Sisäministeriö toteaa, että ehdotusten vaikutuksia ja tähän liittyviä epävarmuustekijöitä on arvioitu hallituksen esityksessä laajasti, epävarmuustekijät huomioiden.

Muilta osin sisäministeriöllä ei ole lausuttavaa.

Poliisitarkastaja Arto Hietanen

Jakelu Eduskunta, Lakivaliokunta

Tiedoksi
Sisäministeri Rantanen
Kansliapäällikkö Sarasmaa
Valtiosihteeri Tamminen
Erityisavustaja Kerttula
Erityisavustaja Kinnunen
Johdon sihteeri Söderman
Johdon sihteeri Häikiö
Johdon sihteeri Mäkiprosi
SM Oikeusasiat
SM MMO
SM RO